

Co byla „Baťova škola práce“

■ 97. pokračování obrázků z obyčejného života

V minulém vzpomínání jsme se ocitli pod Hazurkem, psala se dvacátá léta minulého století. S tehdy ještě školákem Marií Fiedlerovou - Vápeníkovou jsme v Třebívlicích absolvovali pohřeb váženého doktora.

„Když jsem pocházela z chudé rodiny, kupodivu se mnou ve škole řádly kamarádky dívky z bohatých rodin. Asi proto, že jsem nezaklázala žádnou legraci. Do třídy k nám chodil také Oldřich András z Třetna. Byl to pohledný chlapec a snad každá si na něj myslela. On se ale zamíloval do Aničky Průšové, která si v osmé třídě našla jiného. Přinesl do školy malou pistolí, že se zastreli. Tak jsem tu to rozmlouvala, že stakovou pistolkou se nezastřelí, že si udeří akorát malou rakou a velkou ostudu. Andrásovi ze Třetna byli hodní poctiví lidé, pracovití sedláci.

V padesátých letech je vystěhovali jako kulaky. Chápala bych, kdyby byli zbaveni pozemků za trest, že se o ně nestarají, ale tohle jsem nepochopila. S krásným Oldou jsem se setkala o moc let později na zasedání poslanců okresního národního výboru. Když předčítali naše jména, nevšiml si mě, tehdy jsem už byla vdaná a jmenovala jinak. Zato já ho pozvala okamžitě. Šla jsem okolo jeho lavice a utrousila... Jak mohli zvolit za poslance takový děsný, no kde jen mohli vyhrabat toho Andráse... Olda mě hned poznal, to bylo vzpomínání. Později jsme na školení připravili kulturní program:

estrádu s písničkami. Ale nepředbehjeme.

Pět let jsem navštěvovala základní školu, tři roky měškanku, době jsem se učila, ale naši byli chudí, aby mě drželi na studiích. Češtíňák, učitelka Chourouá, ale později i ředitelka se rozhodly, že mi musí pomoci na studia. Tak jsem se díky jim dostala do Zlína do Baťovy školy práce. Stálo nás tam u brány asi sto padesát, z toho dvě Fiedlerové. Jak se mi ulevilo, když jsem se dozvěděla, že vzali mne. Na školu jsem si musela vydělat: od brzkého rána v dílně u pasu. Bylo mi čtrnáct a byla jsem drobná. Práce byla těžká, proštědřilá špatná. Většinou jsem u práce stála. Nedovedete si představit, co dá za práci vyrobí třeba dva tisíce tenisek. Nejčastěji jsme ale vyráběli gumky. Té všně... Horší byl rachot strojů. Byly velmi hluché. Mám

do dnes potíže se sluchem. Odpole dne jsme studovali. Na slavnostní příležitosti jsme měli tmavomodré uniformy a klobouček s trikolórou. Oslovovali nás: Mladé ženy a mladí muži z Baťovy školy práce. Když za okupace přijeli na exkurzi Němci, vypulirovala se dílna, zasklilo rozbité okno, kudy na mne dva roky táhlo, a těsně před návštěvou jsme nařasovali bílé pláště. Nějaký vysoký německý oficír mě pohladil řekl, šene měškové. Dodnes mám z toho husy káží. Němci odešli a během hodiny byly bílé pláště zaviněné od lepidel a už nikdy nesly vyprat. Němceky z naší dílny uměli asi tři, ostatní byli jenom kývalové. Je zajímavé, že když jsme po dvaceti letech byli s manželem v Německu, překvapivě jsem zjistila, že německy mluví více nedokážu, ale dober rozumím.“

(pokračování přístě)
Připravuje Květa Tošnerová

Školy, školičky a lidé kolem nich - 15.

■ Chlapecké školy za války a v počátcích československého státu

Protože výstava „Stará škola“ v lounském muzeu v neděli skončila, rozhodli jsme se zmínit také název našeho seriálu. Ten má ještě námětů hodně: povídaní o dějinných malých i velkých škol v lounském okrese vás evidentně zaujalo. Není divů: některou ze škol jsme přece prošli každý. Takže pod novým názvem - ale pokračujeme v dějinných lounských chlapeckých škol.

■ Tragické osudy se Lounoum nevyhnu

Uspuje se osmá válečná pětka. Životní náklady se zdvacetnásobily. Drahotní přídavek například ředitelce (rodina s dvěma dětmi) činí měsíčně K 10,41. Od začátku května do konce září 1916 byl vyhlášen letní čas - postřehy nového doprdu. Ale venkovští rodiče, jejichž děti docházejí do školy pěšky, žádají o vyučování podle běžného času a je jim vyhověno. Učitelé sčítají válečné pozůstatky. A jejich osudy? V osmáctém roce „padl na poli cti“ katecheta P. Josef Voňavka. Učitel František Janda se vrátil se zraněním na luvě ruce jako válečný invalida a „pracemi se soupisem všeukly vysilen, nastoupil zase do školy, včesku po první hodině na prahu třídy“, načerž lékaři zjistili zlomeninu na pravé ruce na dvou místech. Učitel Václav Muzikář a Josef Verner po téměř pětiletém pobytu na frontě byli jmenováni definitivními učiteli. Muzikář byl půl roku po návratu z Albánie stvžen malárií. Možná nejsmutnější jsou nadace, které založili staří učitelé za své padlé syny - nadaci Ing. Václava Hellera věnované bývalým pan řediteli 1.000 K, jiných dětí nemaje, podobně jako manželé Vodíč-

kovi. Také Julius Glaser věnoval škole na památku syna Antonína, bývalého žáka školy, pro chudé žáky úpis na 1.000 K ve spojitelné. O těch, kteří nic neměli, kronika nemluví. Snad na odlehčení - žák I. A třídy Karel J. byl vyložen z měšťanky pro zneuctění svatě hostie při přijímání v Lenešicích.

Konečně přichází říjen 1918, konec války a Československá republika. Bouřlivé události v Lounech ličí kronika měškanky - pošta ohlásila kapitulaci Rakouska a vznik ČSR. U nás nastal jásot, strhávání říšských odznaků z budov úřadů - orla nahradil český lev. O pořádek dbal Sokol s ostrostřelci a studenty realky, kteří drželi noční hlídky proti vyvážení potravin na sever, protože v německém Mostě se místo jásotu konala vzpoura proti republice. Správce okresního hejtmánství v Lounech však hlídky bezpečně doprovodily domů na nařízenou dovolenou. Když po 22 letech rezignoval P. A. Štejskal na funkci školního inspektora, ředitel chlapecké měškanky mu poděkoval a „připomněl zapělí Mnohája Jléta!“.

(pokračování přístě)
Květa Marešová
Okresní muzeum Louny

Minulost a současnost obce Žerotín

■ Žerotínský rybník - 640 let stará špinavá památka

Pokud v horkém letním dnu neradi chodíte na lounské koupaliště a dáváte raději přednost koupání zdarma v přírodě, pak bezchybně zajedete do nějaké blízké vesničky - jako je třeba Žerotín.

Přestože byl tanejší rybník vyhodnocen jako jeden z nejšpinavějších v okrese, obrovský kvantum lidí dychtivých posvození se schází právě u něj. Léto je období, kdy vesnička doslova praská ve švech. Samozřejmě ku radosti majitelů cukrární, hospody, hospůdky a potravin. K nelibosti domořodců, bohužel. Je pravdou, že se zdejší chatari a obyvatelé citi trochu ukrivdění, když si díky „turistům“ nemají kam složit deku nebo ručníky. Paradoxem zůstává, že v zimě, kdy zdejší rybník zamrzá a nabízí skvělé vyřázení ledu bruslením, se zde neobjeví z „turistů“ ani noha. Proč to ale píšou? Proto, že možná většina lidí vůbec neví, jakou historickou památkou je tento rybník. Jeto jakási dostatečně nedoceněná perla zdejší vesnice, která je starší než hrad

a vůbec vesnice celá. Už jenom představa, že zde prováděl očistu slavný rytíř Plichta, nebo páni ze Žerotína, Lobkovicové, Dytřichstějní a mnoho dalších v té době velevážených rodů. Bohužel jsem v žádné kronice nenašla přesné datum založení. Víme jen, že páni ze Žerotína se zde usadili zejména díky výhodné poloze - lesy, studánky, potůčky a rybník. To všechno se zde nacházelo. I hrad, který zde stál, se nacházel jen kousek od rybníka.

Tento článek jsem napsala záměrně a v úvodu vesnice celá. Už jenom představa, že zde prováděl očistu slavný rytíř Plichta, nebo páni ze Žerotína, Lobkovicové, Dytřichstějní a mnoho dalších v té době velevážených rodů. Bohužel jsem v žádné kronice nenašla přesné datum založení. Víme jen, že páni ze Žerotína se zde usadili zejména díky výhodné poloze - lesy, studánky, potůčky a rybník. To všechno se zde nacházelo. I hrad, který zde stál, se nacházel jen kousek od rybníka.

V Sedláčkově kronice se jako jediný historicky doložený fakt o žerotínském rybníku píše: „21. října 1360 Plichta, Habeš a Habard Očival, vlastní bratři ze Žerotína 4 lány poplatné v Týnci s krčmami, řezníky a pekaři a rybníkem, který věnovali své sestře Elišce.“ Onen zmiňovaný rybník však

není rybníkem v Týnci, ale právě v Žerotíně. A kdo byla Eliška? Eliška byla abatyši, která svůj život zasvětila Bohu v klášteře týnské, který obývala.

I dnes, k dokončení seriálu, nabízíme historickou žerotínskou pohlednici, tentokrát vydanou K. A. Richtrem z Teplíc.

I dnes, k dokončení seriálu, nabízíme historickou žerotínskou pohlednici, tentokrát vydanou K. A. Richtrem z Teplíc.

Česká univerzita nové doby

CXXVII. - Přísný otec je základním předpokladem kvalitního muže

Přednáška o vývojových stupních těla a vědomí se týkala i způsobu výchovy. Aby chlapec mohl v životě obstát jako dobrý manžel a otec, musí vychovat několik existencí zápasů.

První zápas chlapec podstupuje po dosažení sedmého roku života. V tomto věku je ve výchově přítomnost otce (muže) důležitá. Láska matky (ať už dělá cokoli, miluji tě) by měla ustoupit lásce otcovské (jen když dokážeš to čí ono, jsi hoden mé přízně). „Čím je otec přísnější, tím větší šanci bude mít syn v životě,“ říká přednášející. Je důležité, aby se od všeob-

jmající matčiny lásky osvobodil a stal na ní nezávislý, aby se mohl později stát ochráncem rodiny. Když mu byl roku 1623 za trest majetek konfiskován, nekoupil Telce nikdy jiný než samotný Albrecht Valdštejn. Ten si ale nově nabytý majetek ani neprohledl a obratem ho prodal Alžbětě Volfomíně Žďárské, která ho připojila k Peruci. Zde Telce zůstaly až do roku 1849. Roku 1668 ještě telecké šlechtické sídlo stálo a několik místností bylo obýváno. Tvrz byla zbořena asi v první polovině 18. století, když tehdejší majitel Ledeburo-

mostatněni a zkomplikuje život. Problematičtější je v výchovu chlapce v neúplné rodině, kdy nevidí mužský vzor a následně v životě těžko hledá svoji roli. Muži vychovávaní ženami ztrácejí sílu a předávají všechnu aktivitu na ženy. Druhá fáze zápasu s mateřským komplexem nastává v pubertě, kdy by se mladík měl podruhé osamostatnit od matky: vytvořit vlastní obraz ideální ženy. Pokud to nečiní, zůstane duševně závislý na matce nebo sestře a i v dospělosti bude pokračo-

vat v roli syna, místo aby hrál roli otce. Ženy často byvají zneuctěny mužovou slabostí a snaží se laskápný vztah nacházet v synovi. Calábek označuje tento vztah jako „otravný šíp lásky, vyslaný na syna.“ Syn pak soutěží o matku s otcem a následně s každou ženou v životě. Pokud se syn od maminky neoddelí včas, pokračuje v tomto vztahu i v partnerkou. Nikdy ale nenajde tu pravou, protože žádná žena vedle idealizované matky nemůže nasto- abět, její láska se nevyrovná lásce mateřské. Následkem nedokončeného duševního vývoje dochází k nejtragičtějšímu vítězství matky a porážce syna.

Připravuje Květa Tošnerová

obce a samoty našeho okresu - znovu po šesti letech

201. TELCE

■ Trocha historie

Název obce vznikl z vlastního jména Telce, což ve staročestíně znamenalo mladého býčka. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1207, kdy patřila cisterciáckému klášteu v Oseku. Dalšími stěti jsou Telce zahaleny tmou - o jejich osudech nevíme nic. Roku 1318 se objevuje jako majitel obce Dalibor z Bitovezi. Můžeme ho považovat za zakladatele rodu vladýků z Telce, kteří na zdejší tvrzi sídlili do 80. let 14. století. Pak byly jednotlivé grunty rozděleny mezi různé vrchnosti. Až v první polovině 16. století vytvořil Václav Sestřinec ze Slavic z Teleckého zboží velké panství, kam patřily Skály, Kralovi-

ce, Hořešovice, Knovíz, Lisovice a část Čeradic. Kolem třicetileté války vlastnil Telce dědpozoruhodné osobnosti. Od roku 1604 to byl nejdříve Jan Adám z Roupova. Ten se postavil na stranu stavovského povstání a působil jako hejtman Slánského kraje. Když mu byl roku 1623 za trest majetek konfiskován, nekoupil Telce nikdy jiný než samotný Albrecht Valdštejn. Ten si ale nově nabytý majetek ani neprohledl a obratem ho prodal Alžbětě Volfomíně Žďárské, která ho připojila k Peruci. Zde Telce zůstaly až do roku 1849. Roku 1668 ještě telecké šlechtické sídlo stálo a několik místností bylo obýváno. Tvrz byla zbořena asi v první polovině 18. století, když tehdejší majitel Ledeburo-

vě přestavovali vrchnostenský dvůr (po tvrzi už není stop). Kolem roku 1770 byly Telce střediskem tajných nekatolíků, jejichž vůdce byl Tomáš Krupka. Po vyhlášení tolerančního patentu v roce 1781 se v Telcích jako jediní vsi na Lounsku přihlásilo sedm rodin k augsburskému vyznání: tři rodiny Krupků, Kučerovi, Bauerovi, Lisokovi a Lvovi. V roce 1879 se v Telcích narodil hudebník František Muzík. Působil ve vojenské hudbě, po roce 1918 byl kapelníkem československé armády nejprve v Římě, potom v Olomouci a Berouně, kde se také zabýval kulturní činností. Zemřel v Praze v únoru 1947. Nejvíce obyvatele měly Telce roku 1910 - celkem 937. Podle statistiky z roku 1921 už zde mezi věřícími převládali katolíci. V obci bylo 27 párů koní, 495 kusů hovězího dobytka a 437 vepřů. Devět včelařů se staralo o 56 včelstev. Na okolních polích se dařilo především ječmenu a cukrovce. V katastrofu obce bylo evidováno přes čtyři tisíce švestek a téměř tři tisíce jabloní. Volby v roce 1929 zde vyhráli komunisté (176 hlasů) před agrárníky (146 hlasů) a zivnostníky (64 hlasů). Za druhé světové války zde v 226 domech žilo celkem 935 lidí a prosperovalo jedenáct obchodů. Roku 1991 zde bylo hlášeno 287 obyvatel, o neuvěřitelných 164 méně než deset let před tím. Telce (Telez) leží v nadmořské výšce 317 metrů, čtrnáct kilometrů jihovýchodně od Loun. Až do roku 1980 byl v Telcích místní národní výbor, od ledna 1981 jsou Telce místní částí Peruce.

■ Po šesti letech

Na hranici s okresem Kladno leží

Připravuje Květa Tošnerová

Připravuje Květa Tošnerová

A jeden starší pozdrav - Telce někdy na přelomu dvacátých a třicátých let 20. století.

obecní studny v intravilánu obce, jejíž vodu však obyvatelé většinou pijí. Proto se s nadejí čeká na dobudování vodovodu. „Práce postupují pomalu. Prozatím je vodovod zaveden pouze ve třech ulicích,“ informuje starosta Josef Vilhelm. Před časem byla v Telcích zřízena další trafostanice, neboť v některých částech obce docházelo k výkyvům elektrického napětí. Průběžně je udržováno veřejné osvětlení, firma Likor vyváží odpadky. Telce svým rázem připomínají obec spíše typicky středoeurospé než severočeskou. Stačí, když se projedete po místním hřbitovu, kde na nárobcích stvžen povětšinou ryze česká jména. Světelná zaráni novou fasádou, hřbitovní zeď je zčásti vybourána a opravuje se. O kus dál leží nový hřbitov. Ačkoliv je zde mnoho chlapůřů, trvale hlášení obyvatelé tvoří ve vesnici většinu. Pokud se vše podaří, v plánu je i vybudování fotbalového hřiště nad trať. Ve vlyhdu je i plynořikace, na níž je zhotoven projekt, ale vše limituje přísun peněz.

■ Stojí za vidění

Zdejší kostel sv. Mikuláše, stojící na návrhu nad obcí, se jako farní připomíná už roku 1368. Nově postaven byl v roce 1786, z původní gotické stavby zůstala jen věž. Památkově ochrany poživá v obci ještě ohradní zeď kostela. Na katastrofu obce se dochovalo i několik křížků. Pod zastávkou stojí pomník padlým v první světové válce. Starší seznam památek udává na domě č.p. 48 v patře v níkách sochy sv. Jana Nepomuckého a sv. Antonína z 18. století. Konec 19. století byly v okolí obce objeveny popelnicové hroby, bronzové náramky, náramky a esovité zaušnice. Jsou vyřezány v Národním muzeu v Praze. Přes Telce vede 47 kilometrů dlouhá středně náročná cykloturistická trasa ze Slaného na Peruc a zpět. Při silnici Telce - Klobuky je v polích mohutný menhir „Klobucký pastýř“, stojí už ale na katastrofu soudsní obce.

Přístě: TOUČOVICE, za dvatřítiny TOUŽETÍN

Kostel sv. Mikuláše v Telcích je dobře viditelný z širokého okolí a stal se výraznou dominantou obce.